

Akt nr:

P-E1a-1017

AU\$P-E1a-1017

Infäst i Ark.
d. 15/11-51
C. H. H.

inlämnad den
23 OKT. 1951

3683-5

P 5*1017

LANTBRUKSSTYRELSEN

19 DEC. 1951

DIARIE Nr

SAK Nr

Kungl. Lantbruksstyrelsens
arkiv

Handlingar
angående

NOLÄNS SÄNKNINGSFÖRETAG AV ÅR
1950

i Töllsjö socken av Älvsborgs län;
upprättade vid syn enligt vatten-
lagen år 1950.

Härtill 5 blad ritningar.

B. & U.M. 6/1951.

Dom B 7/1951.

Västerbygdens vattendomstols

D O M

i underställningsmål angående Nolåns
sänkingsföretag av år 1950 i Töllsjö
socken av Älvsborgs län, i vilket mål
utlåtande meddelats den 28 december
1950 vid avslutandet av en utav lant-
bruksingenjören David Larsson med bi-
träde av gode män hållen syneförrätt-
ning; given i Borås den 27 november
1951.

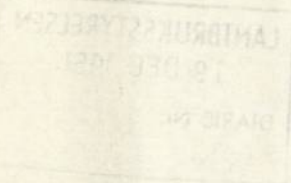
D o m s k ä l .

Vid den granskning av utlåtandet, som underställningen
föranlett, har vattendomstolen funnit anledning till anmärk-
ning allenast i de två avseenden, som av det följande framgå.

I utlåtandet ha synemännen utsagt, att företaget hän-
förts till dikning, varom stadgas i 7 kap. vattenlagen.
Vattendomstolen finner företaget, såsom innebärande fördjup-
ning av å, jämlikt 7 kap. 37 § vattenlagen utgöra ett vatten-

Utan avgift.

Kungl. Lantbruksstyrelsen.

avledningsföretag.

Vidare ha synemännen bl.a. anført, att vid nedströmssidan av företaget (punkten A) tidigare funnits en dammbyggnad för en husbehovssåg, att såväl sågen som dammbyggnaden numera vore utrivna samt att någon åtgärd för ändring av dämmningsrätten icke ansetts erforderlig i samband med förrättningen.

Av förrättningshandlingarna med tillhörande ritningar framgår, att därest nyss avsedda dämmningsrätt, som blivit bestämd genom Bollebygds häradsrätts utslag den 5 maj 1906, skulle komma att vid en nyuppförd dammbyggnad åter utövas, den för sänkingsföretaget beräknade båtnaden ej komme att uppnås. Enligt förrättningsprotokollet ha strömfallsägarna, varav några varit sökande till syneförrättningen och allenast en icke kommer att erhålla båtnad av sänkingsföretaget, varit närvarande vid förrättningen; dock att allenast en delägare i det såsom meddelägare i fallet upptagna dödsboet efter Emil Fredriksson från Holmared varit tillstädes. I protokollet finnes antecknat, att ingen av fallägarna ansåge sannolikt, att fallet komme att utbyggas och att fallet därför enligt ägarnas mening saknade värde.

Med hänsyn till vad sålunda anförts och då för återupptagande

av dämning vid strömfallet är erforderligt att hos vattendomstolen sökes tillstånd till uppförande av dammbyggnad, finner sig vattendomstolen, som ej heller i övrigt anser hinder mot vatten^{av}ledningsföretaget föreligga, kunna godtaga synemännens förfarande, varigenom frågan om företagets förhållande till ett eventuellt framtida utnyttjande av vattengkraften i strömfallet tillsvidare lämnats åsido. Härvid måste dock förutsättas, att frågan om företaget må kunna omprövas, i samband med ev. i framtiden uppkommande mål om förevarande strömfalls utnyttjande.

D o m s l u t .

Vattendomstolen fastställer synemännens utlåtande med förklaring, dels att det medgivna företaget är att hänföra till vattenavledning, dels ock att detsamma må bli föremål för omprövning i samband med i framtiden eventuellt uppkommande mål om utnyttjande av strömfallet.

Det åligger sökandena till sänkningsföretaget att genast efter anmaning till vattendomstolens kansli inbetala kostnaden för vattenrättsdomarens kungörelse i målet. Därest företaget kommer till stånd, må denna kostnad liksom kostnaden

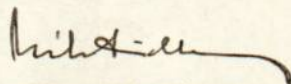
för ett exemplar av denna dom fördelas mellan delägarna i företaget efter enahanda grund, som gäller för fördelning av förrättningskostnad.

Talan mot denna dom föres genom vad. Vill part vädja, skall han sist tisdagen den 11 december 1951 före tjänstetidens slut hos vattenrättsdomaren eller vattenrättssekreteraren, postadress Vänersborg, muntligen eller skriftligen anmäla vad. Part, som anmält vad, skall sist torsdagen den 27 december 1951 före tjänstetidens slut fullfölja vadet genom att till vattenrättsdomaren inkomma med sin till Vattenöverdomstolen ställda vadeinlaga.

Har en part sålunda vädjat, äge även motpart, ehuru han icke iakttagit vad nyss sagts, föra talan mot domen; dock åligger honom att inom två veckor från den dag, då tiden för fullföljd av vadet utgick, till vattenrättsdomaren inkomma med vadeinlaga. Sådan vadetalan förfaller, om den första vadetalan återkallas eller eljest förfaller.

Inlaga eller annan handling må inlämnas genom bud eller insändas med posten i betalt brev.

På vattendomstolens vägnar:

Nils Lindberg.

Emot förestående dom har vad icke anmälts; betygar Vänersborg

i Västerbygdens vattendomstols kansli den 15 december 1951.

I tjänsten:

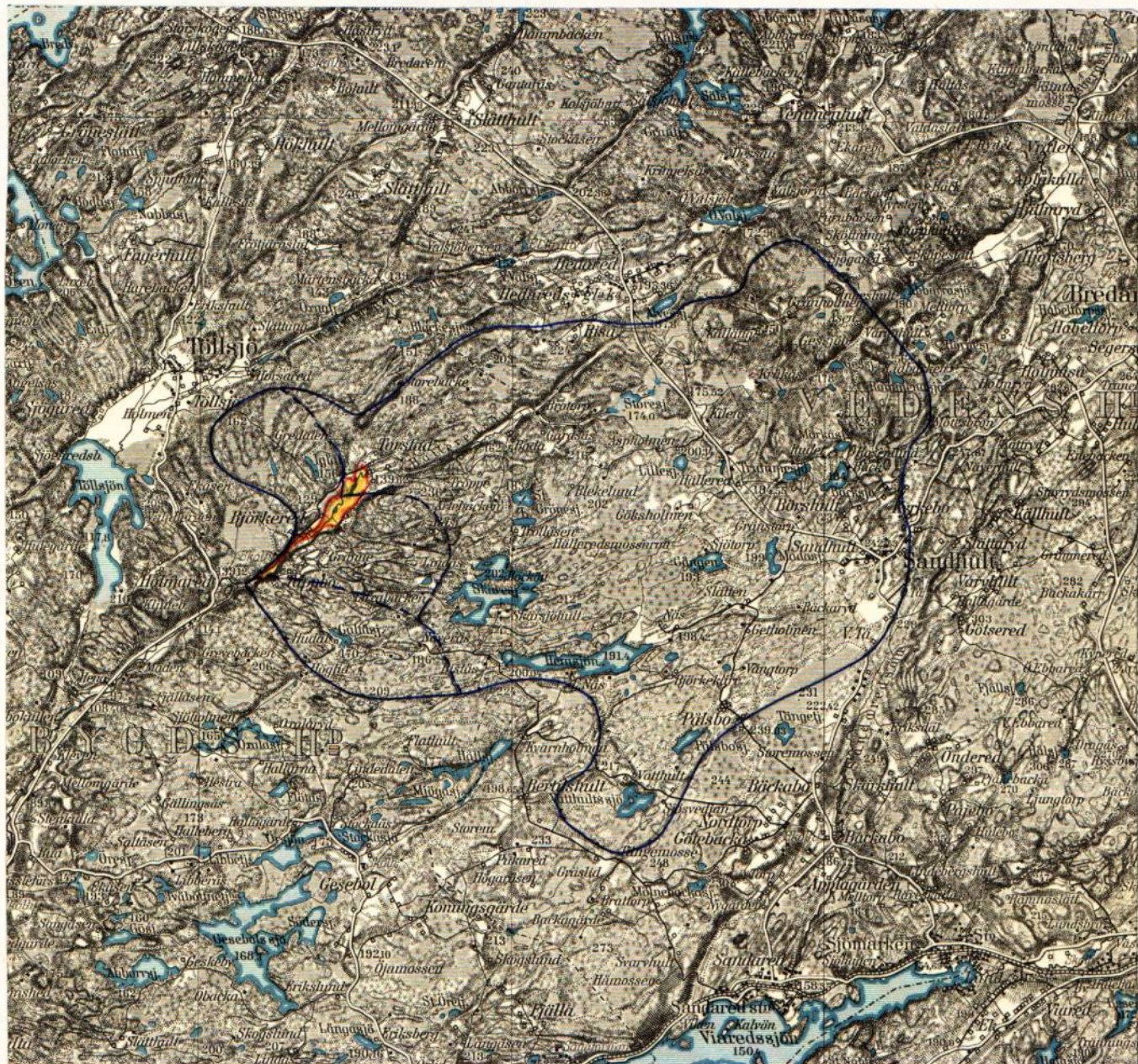
A. Dahlgren

A. Dahlgren.

I N N E H Å L L S F Ö R T E C K N I N G .

Översiktskarta	sid. 1
Protokoll	2-6
Ansökan och förordnande	7-16
Kung.ang.sammanträde den 28 dec.1950.	
Anslagen vid Töllsjö kyrka den 10/12 1950	17
Införd i Borås Tidning den 13/12 1950.	18
Avsända underrättelser 12/12 1950	19
Skrivelse från Kammarkollegiet	20
" " Vägförvaltningen	21
Utlåtande	22-31
Värderingslängd	32-37
Kostnadsförslag	38,39
Kostnadsfördelningslängd	40,41
Protokoll och Dom angående bro vid punkt 6+50	42-49
Protokoll och utslag angående damm vid -200	50-60

ÖVERSIKTSKARTA.

Skala 1:100.000

33 Baris

SVENSKT NORMAL 2

Protokoll fört vid sammanträde
vid syn enligt vattenlagen
angående fördjupning och bredd-
ning av Nolån från Holmared till
Torstad nr 1² för bättre torr-
läggning av mark till Björkered,
Tappebo, Gränne och Torstad i
Töllsjö socken,
Älvsborgs län.

§:1.

I Björkereds skola torsdagen den 28 december 1950 kl 10 fm.

Närvarande: synemännen undertecknad lantbruksingenjör samt
skiftesgodemännen Reinh. Olsson, Sjögård, Töllsjö, och
Ernst Eriksson, Storegården, Töllsjö, samt intressenterna i
företaget:

Royssel Svensson Björkered 1⁵

Ivar Andersson Björkered 1²

Axelin Johansson Tappebo

Oskar Andersson Tappebo 1³

Fridolf Johansson Tappebo 1⁴

Harry Johansson för sin fader Viktor O. Johansson Gränne 1²

Filip och Arne Andersson Gränne 1⁴

Fritz Einar Johansson Björkered 1³

Hjalmar Axelsson Björkered 1⁴

Oscar Linus Larsson Gränne 1³

Herman Börjesson Torstad 1²

Ivan Johansson för sin moder Anna Augustsson Torstad 1⁹

Bror Johansson för Albert Mårtenssons sterbh. Torstad 1³

Herbert Fredriksson Holmared

Ordf. i Nolåns flottförening Virkeshandl John Bagge, Töllsjö

§:2.

Jäv mot synemännen anföres ej.

§:3.

Uppläses ansökningar och förordnanden rörande förrättningen samt yttrande från K.Kammarkollegiet.

§:4.

Flottningschefen Bagge meddelar att före år 1920 flottades i Nolån i regel varje år. På 1920-talet flottades pappersved något till år 1930. De sista 20 åren har inget flottgods framförts i vattendraget. Det är icke heller sannolikt att vattendraget vidare kommer att nyttjas som flottled. Även om utförande av nu föreslagna arbeten medför, att flottgods väsentligt lättare kan framföras på den sträcka, som skall uppgrävas, har därför detta inget värde för flottningsföreningen.

§:5.

Samtliga närvarande meddela att inget fiske förekommer i vattendraget.

§:6.

Det upplyses att bro över ån vid punkt - 78 nyttjas av Ivar Andersson, Fritz Johansson, Hjalmar Axelsson och Roysel Svensson och att bro vid 5+16 nyttjas av Axelin Johansson och Oskar Andersson. Föreslagen ersättning till vederbörande ägare av dessa broar för desammas ombyggnad 300 kronor för varje bro anses skäligt.

§:7.

Royssel Svensson: landsvägsbro vid punkt 6+50.har byggts med vattenöppningen så långt åt söder att åfåran flyttas från sin ursprungliga sträckning.

Då vi sågo förslaget till bron fingo vi den uppfattningen, att bron skulle byggas så att åfåran blev rak. Vid utförandet flyttades bron 4 meter åt söder, och åfåran går nu i en krök. Detta medför att avbördningsförmågan nedsättes och att vid högvatten erosion uppstår i södra slänten nedanför bron.

§:8.

Det upplyses att den husbehovssåg på Holmared nedanför punkt - 200 som drivits med vattenkraft i Nolån nedlades 1938. Till sågverket hörande vattenfall på str från 0 till - 200 äges av följande byamän i Gränne, Björkered och Holmared:

Linus Larsson Gränne nr 1³ *delvis förtäglad*

Viktor Johansson " " 1²

Ivar Andersson Björkered 1² "

Fritz Johansson " 1³ "

Hjalmar Axelsson " 1⁴ "

Royssel Svensson " 1⁵ och "

Emil Fredrikssons sterbhus Holmared *delvis förtäglad* *Harald Fredriksson mör., delvis förtäglad?*

Ingen av fallägarna anser sannolikt, att fallet kommer att utbyggas. Fallet har därför enligt ägarnas mening inget värde.

§:9.

Förslag till företagets utförande upptagande tre olika alt.hade före sammanträdet varit tillgängligt för granskning av markägarna. Samtliga närvarande markägare

yrkar, att det som alt. I betecknade förslaget skall komma till utförande.

§:10.

Herman Börjesson: Ån uppgrävdes åren 1935 från Torstad till Tappebo efter förslag upprättat år 1934. Sedan detta förslag upprättades har inom vattensamlingsområdet utförts flera stora dikningsföretag för torrläggning av både skogsmark och åkermark. Så har t.ex. all skogsmark, 3000 tunnland, till Helleders egendom utdikats. Dikningsföretagen har medfört, att vattnet nu rinner till Nolån mycket hastigare än förut. Våra åkermarker översvämmas därför nu så snart det kommer ett kraftigt och långvarigt regn. Vid grävningsarbeten i ån ovanför torrlägningsområdet har även jord följt med vattnet och sedan avsatt sig i åfåran på den sträcka som nu skall uppgrävas, så att densamma uppgrundats.

§11.

För ur avloppet uppschaktad jord, som utan att skada uppstår kan planeras på omgivande åker, äng och odlingsmark, begäres ej ersättning. För stenbunden jord, som ej kan planeras ut på omgivande mark, anses att ersättning skäligen bör utgå med 0,40 kr/m² vid åker, 0,25 kr/m² vid odlingsmark, 0,10 kr/m² vid betesmark och 0,05 kr/m² vid skogsmark. För mark till avloppets breddning begäres ingen ersättning.

§:12.

Redogöres för båtnadsuppskattning och kostnadsfördelning.

§: 13.

Avgiva synemännen utlåtande.

§:14.

Till styrelsen för företaget utses:

Herman Börjesson	Torstad	Töllsjö
Fritz Johansson		Björkered
Hjalmar Axelsson		"
Linus Larsson		Gränne och
Ivar Andersson		Björkered

Av dessa äro Börjesson, Larsson och Johansson och
Axelsson styrelse för 1934 års företag.

§:15.

Till aktförvarare utses Hemmansägaren Herman Börjesson
Torstad, Töllsjö.

§:16.

Förklaras förrättningen avslutad

Ort och dag som ovan

David Larsson

Lantbruksingenjör

Emil Olsson

Emil Eickman

Skiftesgodemän

Erh. 7/4-43 *141/46* *131/43* *7*
Apr 56 *132/44* *Hb*
W

LÄNSSTYRELSEN
I
ÄLVSBORGS LÄN

LANDSKANSLIET

Nr 3 pag. 15.

E.D.IV 194 3.

Resolution.

Med stöd av 10 kapitlet 32 och 33 §§ vattenlagen
varder lantbruksingenjören i Hallands län samt Älvsborgs
läns södra del härmed förordnad att i laga ordning verk-
ställa i inneliggande ansökan omförmälda förrättning.

Denna resolution översändes till förrättningsmannen,
som bör över emottagandet hit insända bevis. Vänersborg
i landekansliet den 26 mars 1943.

På länsstyrelsens vägnar:

S.J. Nilsson
S.J. Nilsson

S. Wetterlund
S. Wetterlund

Till Länsstyrelsen i Västerbottens län
Vänersborg.

Härmed får undertecknade vördsamt
anhålla om förordnande för vederbörande Statens
lantbruksingenjör att i enlighet med bestämmelserna
i 10 Kap. vattenlagen verkställa synföreläggning
angående förläggning av mark till Björkared
och Tappbo i Tölsjö socken av Västerbottens län
Förtaget avser fridjupning och utvidning av Nolån
i en sträcka av omkring 600 m

Förutom oss undertecknade syns förtaget kunna
beröra fastigheter tillhöriga Benkt Andriksson ägar till
^{5/48} Holmarud och Pongel Lunnus ägar till ^{1/64} Björkared
båda i Tölsjö socken

Björkared Tölsjö den 8 Mars 1943.

Bilaga 30/
Bollebygd-
området 22021

Ivar L. Andersson	ägare till $\frac{1}{64}$	Björkared i Tölsjö socken
Axel Johansson	" $\frac{1}{16}$	Tappbo " "
Anders Johansson	" $\frac{1}{8}$	Tappbo " "
Oskar Andersson	" $\frac{1}{16}$	Tappbo " "
Oskar Johansson	" $\frac{1}{4}$	Tappbo " "

Erh 1576 43

142
46

3 // 9
Lund. Lantbruksskolan
Västerbyggnads Vatten.
Anstalt.
Söb.
137
43

133/44

117
45

LÄNSSTYRELSEN
I
ÄLVSBORGS LÄN
LANDSKANSLIET

Nr 8 pag. 17

E.D.IV 194 3.

R e s o l u t i o n .

Med stöd av 10 kapitlet 32 och 33 §§ vattenlagen
varder lantbruksingenjören i Hallands län samt Älvsborgs
läns södra del härmed förordnad att i laga ordning verk-
ställa i inneliggande ansökan omförmälda förrättning.

Denna resolution översändes till förrättningsmannen,
som bör över emottagandet hit insända bevis. Vänersborg
i landskansliet den 10 juni 1943.

På Länsstyrelsens vägnar:
E. Lindgren

E. Lindgren

S. J. Nilsson
S. J. Nilsson

Till

Länsstyrelsen i Älvsborgs län.

Härmed få undertecknade vördsamt
anhålla om förordnande för vederbörande statens lantbruksingenjör
att i enlighet med bestämmelserna i 10 kap. vattenlagen verkstäl-
la syneförrättning med avseende å företag för torrläggning av
oss tillhöriga marker inom Torstad Björkud & Gräme
i Töllesjö socken av Älvsborgs län.

Förutom oss undertecknade synes företaget kunna beröra
följande fastighetsägare:

*Linus Karlsson Gräme, Filip & Sven Andersson
Gräme, Erik Johansson Björkud och Johan
Persson Frikola*

Meddelanden angående förrättningen kunna ställas till under-
tecknad Herman Börjesson under adress Torstad pr Töllesjö.

Torstad pr Töllesjö den 7 Juni 1943.

Herman & Oskar Börjesson

*Sven Johansson
För Johan Johanssons häck*

Ägare av $\frac{5}{24}$ Torstad

Ägare av $\frac{1}{48}$ Torstad

John Albin Hästén

Axel Persson

Ägare av $\frac{1}{6}$ Torstad

Ägare av $\frac{1}{8}$ Torstad

*Rikt nr 301
Bollebygdsområdet 22026*

Ragnar Svensson

Ägare av $\frac{9}{64}$ ml Björkered

Hjalmar Axelsson

Ägare av $\frac{1}{8}$ del ml Björkered

Ivar Andersson

Ägare av $\frac{9}{64}$ mant Björkered

Viktor Johansson

Ägare av $\frac{1}{6}$ mant Gräne

Johan Johansson Västerhärn
Torstad.

Eck 21/a-44 ~~118/41~~ 12
~~142~~
76
LÄNSSTYRELSEN
I
ÄLVSBORGS LÄN

LANDSKANSLIET

Nr 20 pag. 819

B.D. IV 1944.

R e s o l u t i o n.

Med stöd av 10 kapitlet 32 och 33 §§ vattenlagen
varder lantbruksingenjören i Hallands län samt Älvsborgs
läns södra del härmed förordnad att i laga ordning verk-
ställa i inneliggande ansökan omförmälda förrättning.

Denna resolution översändes till förrättningsmannen,
som bör över emottagandet hit insända bevis. Vänersborg
i landskansliet den 10 november 1944.

Vilhelm Lundvik
Vilhelm Lundvik.

Svante Gustafsson
Svante Gustafsson.

Till

Kungl. Maj:ts Befallningshavande i Älvsborgs län

Undertecknad får .. härmed vördsamt anhålla om förordnande för inom länet tjänstgörande lantbruksingenjör, att jämlikt bestämmelserna i gällande vattenlag handlägga syneförrättning för fördjupning av det förut verkställda torrläggningen av de vattenskadade marker tillhörande, Torstad, Björkered och Gränne gårdar, i Töllsjö socken av Älvsborgs län. Företaget som då tog sin början i strömmen vid Gränne bro, och fortsatte uppåt till cirka 50 m från Torstad bro eller till Första kröken av ån från bron räknat. Samtidigt får sökanden anhålla om fördjupning eller upprensning verkställes till Torstad bro på grund av den issörja som förekommer om vintern och sväller över väg och stränder.

Ansökan om fördjupning av ovannämnda företag har säkerligen ingivits eller gjorts av en del av delägarna förut, men är ej taget hela sträckan utan skall sluta vid s. k. Mårtenssons bro, och berör alltså ej Johan Johanssons övre inägor utan skulle sluta där de börjar.

Sökarna får alltså anhålla att hela sträckan uppgräves och fördjupas samt om så kan ske fortsättes till Torstad bro.

Undertecknad får vördsamt anhålla att denna ansökan tillägges den förut ingivna ansökan och att syneförrättningen verkställes å hela fördjupning å torrlägningsföretaget på en gång.

Förteckning över de fastighetsägare som bliva av företagets fördjupning beronde återfinnes å omstående sida.

Närmaste järnvägstation till förrättningsstället är Bollebygd.

Meddelande angående förrättningen torde ställas till Johan Johanssons Sterbhus Anna Johansson Torstad Töllsjö.

Telefon. 22048

*{ Bollebygdsmänsklubb
Rikhus 301*

Torstad Töllsjö den 25 juli 1944

Johan Johanssons Sterbhus Anna Johansson
/Sökandenas namn./

DIARIE 16195
K. LANTBRUKSSTYRELSEN
8 AUG. 1944

R e s o l u t i o n .

Överlämnas till Kungl. Lantbruksstyrelsen, som behagade, med remisshandlingarnas återställande, hit avgiva förslag till förrättningsman. Vänersborg i landskansliet den 5 augusti 1944.

På tjänstens vägnar:

G. Gustafsson
Svante Gustafsson.

Förteckning

över de fastighetsägare som bliva berörda av företaget

Fastighetens namn	Ägarnas namn
Torstad	Albert Mårtensson
"	Anna, Nelly och Ivar Johansson
"	Oskar och Härman Börjesson
"	Axel Persson
"	Johan Persson
Björkered	Royzel Svensson
"	Hjalmar Axelsson
"	Fritz Johansson
"	Ivar Andersson
Gränne	Ida Johansson
"	Viktor Johansson
"	Linus Larsson

E.D. 1948.
Lantbruksnämnden
i
Älvsborgs läns södra område
BORÅS

Till Länsstyrelsen i Älvsborgs län.

Lantbruksingenjören A.Welin-Berger i Halmstad har med anledning av att ett nytt lantbruksingenjörssdistrikt inrättats i Borås för Älvsborgs läns södra del till lantbruksnämnden översänt två förteckningar över förrättningar inom länsdelen med tillhörande ansökningar och förrättningar.

Med bifogande av samtliga ansökningar och förordnanden får lantbruksnämnden härmed vördsamt föreslå, att lantbruksingenjören David Larsson, Borås, förordnas som förrättningsman.

Borås den 21 september 1948.

För lantbruksnämnden:

Sven Ekelund.

Lantbruksdirektör.

Förrättningar, icke handlagda.

Förrättningar, varå allenast mätningar verkställets.

<u>Socken:</u>	<u>Förrättningens namn:</u>	<u>Förordnande utfärdatd.</u>
-----	-----	-----
-----	-----	-----
Töllsjö	Björkered	26/3 1943
	Torstad-Björkered	10/7 1943
	Torstad m.fl.	10/11 1944

den 11 augusti 1948.

Axel Welin-Berger.

Lantbruksingenjör.

Bestyrkes å tjänstens vägnar:

Gustaf Larsson.

R e s o l u t i o n .

Med stöd av 10 kapitlet 32 och 33 §§ vattenlagen varder lantbruksingenjören David Larsson i Borås härmed förordnad att i laga ordning verkställa i närslutna ansökningar omförmälda förrättningar.

Denna resolution översändes till förrättningsmannen, som bör över emottagandet hit insända bevis. Vänersborg i landskansliet den 8 oktober 1948.

På länsstyrelsens vägnar

Inge Fröberg.

Svante Gustafsson.

Rätt avskrivet betygar:

David Larsson

lantbruksingenjör.

K U N G Ö R E L S E

Sedan undertecknad av Länsstyrelsen i Älvsborgs län förordnats handlägga syneförrättning enligt Vattenlagen angående fördjupning och breddning av Nolån från Holmared 1¹² till Torstad 1⁷ i Töllsjö socken för bättre torrläggning av mark till Björkered, Gränne och Torstad i Töllsjö socken, Älvsborgs län, kommer sammanträde att hållas av synemännen i Björkereds skola torsdagen den 28 december 1950 kl. 10.00 f.m.

Företaget berör jämväl Nolåns allm. flottled och bro vid Björkered på allmänna vägen Holmared - Sandared.

Borås den 6 december 1950

David Larsson

lantbruksingenjör.

Anslagen vid Töllsjö kyrka den 10.12 1950,

betygar:

Ake Rönnerfors
komm.

där man äter gott

granen tänd och JULMAT serveras.
nmen till Grand Hotell.

LUCIABAL

Friggahallen i afton
Medverkande: O. K:s Lu-
cia med tärnor, sotare,
bagare, jultomtar m. m.

Jean Josefsons orkester.

fr. kl. 19, övriga i mån av plats

iasoaré.

gästar Viskaborg, Hökerum, torsdagen den
förande av folkskollärare Dahlen. Tre skol-
& C:o, medverkar med sång och musik.
laspelet". Kaffeservering. Alla välkomna.
Luciakommittén.

ultsbor

rgondagens LUCIAFEST i Myrås-

Folkpartiets Brämhultsavd.
Styrelsen.

EN

styrelsen verkställa nybyggnad in-
om vissa områden å Hulta och
Hässelholmen i Borås. Förbudet
gäller, intill dess stadsfullmäktige
beslutat i stadsplanefrågan, dock
längst till den 19 januari 1952.
Vänersborg i landskansliet den 6
december 1950.

Länsstyrelsen.

KUNGÖRELSE

Sedan undertecknad av Länssty-
relsen i Älvsborgs län förordnats
handlägga syneförrättning enligt
Vattenlagen angående fördjupning
och breddning av Nolån från Hol-
mared 112 till Tostared 17 i Töllejä
socken för bättre torrläggning av
mark till Björkered, Tappebo, Grä-
ne och Tostared i Töllejä socken,
Älvsborgs län, kommer sammanträ-
de att hållas av synemännen i
Björkereds skola torsdagen den 28
december 1950 kl. 10.00 fm.

Företaget berör jämväl Nolåns
allm. flottled och bro vid Björkered
på allmänna vägen Holmared-San-
dared.

Borås den 12 december 1950.

David Larsson,
lantbruksingenjör.

Undertecknad

träffas å HOTELL du NORD den
13, 14, 15 och 16 dennes.

Firma Clara Lindquist,
Constance Ljungquist.

En ständig
källa till
vederkvickande
stimulans

Otroligt
men sant.

Onsdagen den 13 december 1950

IS SVAR

F ö r t e c k n i n g

Över underrättelser om sammanträde i Björkereds skola torsdagen den 28 december 1950 kl.10,00 fm. rörande torrläggning av mark till Björkered, Tappebo, Gränne och Torstad i Töllsjö socken, Älvsborgs län till nedanstående sakägare avsända den 12 dec. 1950.

Johan Persson	Box 490	Fritsla
Emil Fredrikssons stbh.	Holmared	Töllsjö
Fritz E.Johansson	Björkered	"
Arne Andreasson	Gränne	"
Filip Andreasson	"	"
Linus Larsson	"	"
Oskar Johansson	Tappebo	"
Oskar Andersson	"	"
Fridolf Johansson	"	"
Johan Johansson	Västerkärr Torstad	"
Viktor Johansson	Gränne	"
Ivar Andersson	Björkered	"
Hjalmar Axelsson	"	"
Raysel Svensson	"	"
Axelin Persson	Torstad	"
Albert Mårtenssons stbh.	"	"
Johan Augustsson	"	"
Rune Börjesson	"	"
Herman Börjesson	"	"
Nolåns Flottningsförening c/o Hr.John Bagge	Henå	Bollebygd.

Borås den 12 dec.1950.

David Larsson
lantbruksingenjör.

3011/1950

Stockholm den 21/12-50

Kammarkollegiet har denna dag beslutit, att f.n. icke föra talan för bevakande av det allmännas rätt och intressen i nedannämnda ärende:

Syneförrättning enligt vattenlagen avseende fördjupning och breddning av Nolån för bättre torrläggning av mark till Björkered, Tappebo, Gränne och Torstad i Töllesjö socken, Älvsborgs län.

Kammarkollegiet, 1:a byrån.

J. Ross

BT: 1174.

VÄG- OCH VATTENBYGGNADSVÄRKET

VÄGFÖRVALTNINGEN

I ÄLVSBORGS LÄN

Dnr 6828-96/50.

/GJ

Till

Lantbruksingenjören David Larsson,

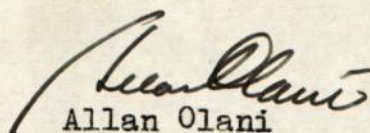
Allégatan 63,

B o r å s.

Med anledning av Eder skrivelse den 12 ds angående bro över Nolån vid Björkered (Tappbo) får vägförvaltningen meddela att vägförvaltningen icke har någon erinran mot den föreslagna fördjupningen av åfåran. För eventuella skador på bron i samband med omgrävningen är givetvis dikningsföretaget ansvarigt. Vänersborg den 23 december 1950.

g VÄGFÖRVALTNINGEN I ÄLVSBORGS LÄN

Enligt uppdrag:

Allan Olani

Synemännens utlåtande.

avgivet vid syneförrättning enligt vattenlagen rörande uppgrävning av Nolån från Torstad nr 1² till Holmared för bättre torrläggning av vattenskadad mark tillhörande Björkered, Tappebo, Gränne och Torstad i Töllsjö socken, Älvsborgs län.

Läge.

Avdikningsområdet är beläget å ömse sidor av Nolån omkring 3 km sydöst om Töllsjö kyrka.

Nolån mottager vid Henån omkring 4 km nedanför torrlägningsområdet, avloppet från Töllsjön och rinner sedan genom Bollebygd till Björketorp där den flyter samman med Sörån från Viaredsjön. Vattendraget, som vid Sätilla rinner in i sjön Lygnern benämnes Storån från föreningspunkten med Sörån.

Ansökan och förordnande.

Framställningar om förrättning angående sänkning av vattenståndet i Nolån genom torrlägningsområdet har gjorts i tre ansökningar, varefter förordnande meddelats 26 mars och 10 juni 1943 samt 10 november 1944.

Dikning.

Företaget har hänförts till dikning varom stadgas i 7 kap. vattenlagen.

Allmänna intressen.

Nolån är på den sträcka, som nu föreslås uppgrävd till större dimensioner, upplåten till allmän flottled. Genom utförande av nu föreslagna arbeten underlättas framförande av flottgods i ån dels genom att översvämning med åtföljande spridning av virket på omgivande mark förebyggs och dels genom att strömhastigheten i flodåran ökas så att uthållning och andra åtgärder bli obehövlige. Flottleden kommer därför att förbättras genom företagets utförande. Efter vägnätets utbyggnad transporteras emellertid virket på bil, varför ingen flottning förekommit på de sista 20 åren. Något flottgods torde ej heller framdeles komma att framföras i ån. Utförande av nu föreslagna arbeten har därför ingen betydelse för flottleden som sådan.

Landsvägsbro vid punkt 6+50 är utförd med vattenöppningen så långt åt sydöst i förhållande till flodåran, att strandskoning måste utföras i södra slänten nedanför bron för att förebygga erosion. Då bron emellertid är utförd med så stor vattenöppning och grundlagd till sådant djup, att torrläggning av ovanför belägen mark ej hindras, har inga åtgärder ifrågasatts vid själva bron.

Något fiske förekommer ej i vattendraget på den sträcka, som föreslås uppgrävd till större dimensioner, och fiskens upp- och nedgång synes ej röna inverkan av företaget. Fiskintresse

av någon betydelse beröres därför ej.

Karta och profilritningar.

Kartan över de marker, som erhålla båtnad genom företagets utförande, har upprättats efter verkställd planmätning och ytavvägning. Den mark, som för sin torrläggning är beroende av att föreslagna arbeten bliva utförda, har på kartan avgränsats från högre belägen mark med streckad begränsningskurva. Markhöjderna angivas på kartan i meter över det antagna jämförelse-planet, vilket höjdläge bestämmes av på kartan angivna fixpunkter. Profil och sektionsritningar över Nolån på den sträcka, som föreslås uppgrävd till större djup, har upprättats efter verkställda uppmätningar, avvägningar och jordundersökningar.

Åkermark betecknas på kartan med gul och övrig mark med grön färg.

Nederbördsområden och vattenmängd i avloppen.

Nederbördsområdet omfattar 52 km^2 i punkt 22 och 59 km^2 i punkt 10. Normal högvattenmängd har uppskattats till $6 \text{ m}^3/\text{sek}$ i punkt 23 och $6,5 \text{ m}^3/\text{sek}$ i punkt 10.

Föreslagna arbeten.

Företaget skall omfatta uppgrävning av Nolån från punkt A belägen 120 meter nedanför rågång mellan Holmared och Björkered till punkt 29+50 på Torstad nr 1² till de dimensioner, som efterföljande tabell utvisar.

Läge	Sträcka	Botten- läge	Botten- lutning	Botten- bredd	sido- lutning
A = -200	120 m nedom rå- gång mellan Holm- ared-Björketorp	+5.54 m			
	A - 10+00		0.8:1000	4,0 m	1:1.5
10 =	90 m ovan rågång mellan Björkered 1 ² och 1 ³	+6.50 m			
	10+00 - 25+00		0.5:1000	5,00 m	1:1.5
25	20 meter ovan rå- gång mellan Torstad nr 1 ² och 1 ³	+ 7,25 m			
	25+00 - 28+00		1,5:1000	2,5 m	1:1.5
28		+7,7 m			
29		+9,00 m			
29+50		+10,30 m			

Vid nuvarande förhållande översvämmas omgivande marker vid högvattenföring i ån. Efter företagets utförande torde översvämnningar förekomma endast på mindre områden vid högvattenmängd.

Den ökning av högvattenmängden i vattendraget, som uppgrävningen av ån medför, blir emellertid i förhållande till hela vattenföringen i ån, ringa. Enär nu föreslagna arbeten huvudsakligen avse förbyggnad av översvämnningar, som förorsakas av ökad högvattenmängd på grund av dikningar inom nederbördsområdet under senare tid, blir ändringen i vattenföringen huvudsakligen ett återställande av förut rådande förhållanden.

Vid punkt A har förut funnits en dammbyggnad för en husbehovssåg. Såväl sågen som dammbyggnaden äro numera utrivna. Någon åtgärd för ändring av dämmningsrätten har icke ansetts erforderligt i samband med nu handlagd för rättning.

Båtnad.

Den båtnad, som vinnes genom uppgrävning av Nolån till föreslagna dimensioner, består i ökning av jordens alstringsförmåga. Densamma har uppskattats enligt 10 kap. 60 § vattenlagen med tillämpning av bestämmelser i 7 kap. 22 § samma lag.

I bilagd värderingslängd finnes för varje ägofig. angivet uppskattat värde per har före företaget och efter företaget samt båtnad per har och ägofig.

Då nedsättningen av den odlade jordens alstringsförmåga huvudsakligen beror på skador genom översvämningar på grund av ökad högvattenmängd i vattendraget ~~undersenare~~ tid, innebär företagets utförande för odlad mark, som beröres, ingen väsentlig höjning av den alstringsförmåga jorden hade före högvattenmängdens ökning. Båtnaden har emellertid uppskattats med hänsyn till nu rådande förhållanden då , om inga åtgärder vidtagas, dessa ^{komma} att bli bestående.

Kostnadsfördelning.

Skäl till företagets uppdelning i avdelningar för jämkning i kostnadsfördelningen jämlikt bestämmelser i 7 kap.

24 § vattenlagen föreligger ej. Samtliga med företagets utförande förenade kostnader skola därför fördelas på av de samma berörda fastigheter i direkt proportion till uppskattad båtnad. I bilagd kostnadsfördelningslängd finnes efter dessa grunder för varje fastighet angivet andel i procent av verklig kostnad samt andel i beräknad kostnad.

Ersättningar.

För ur avlopp uppgrävd jord, som utan att skada uppstår kan planeras ut på omgivande mark, skall ersättning ej utgå.

För stenbunden jord, som ej kan planeras ut på omgivande mark, skall ersättning erläggas med belopp som beräknas enligt nedanstående grunder.

För upplag på åker	0,40 kr pr m ²
" " " odlingsmark	0,25 " " "
" " " betesmark	0,10 " " "
" " " skogsmark	0,05 " " "

I övrigt skola inga ersättningar erläggas annat än för eventuella skador vid transporter och andra åtgärder i samband med arbetets utförande. *samt för broar vid -78 och 5+16.*

Vattendomstol.

Avgift till vattendomstolarnas organisation skall erläggas med 39 kronor 09 öre, vilket belopp skall inbetalas till läns-

styrelsen i länet, då företaget vunnit laga kraft.

Arbetets utförande.

fullfölja

Företaget skall, om markägarna önskar detsamma, utföras i överensstämmelse med de vid denna förrättning upprättade plan-, profil- och sektionsritningarna samt arbetsbeskrivningarna.

I de ^{upp}/schaktade jordvallarna, vilka skola läggas minst en meter från avloppets kanter, skall lämnas öppningar vid alla diken samt svackor i marken och i övrigt på minst var 50-de meter, så att ytvatten från mark bakom vallarna kan rinna ned i diket.

Uppdämning, som måste verkställas för att möjliggöra arbetets utförande, bör utföras så, att skada och intrång blir så ringa som möjligt.

De till ledning för arbetets utförande utsatta fixpunkterna få icke övertäckas eller bortsprängas, förrän de genom försorg av vederbörande lantbruksingenjör blivit ersatta med nya fixpunkter.

Av lantmätare utsatta gränsmärken få icke borttagas förrän de genom lantmätarens försorg blivit ersatta med nya rågångsmarkeringar.

TUMBA 1949

Vid avloppens uppgrävning vid eller i närheten av väg skola schaktningsmassorna läggas vid sidan om vägbanan och arbetet bedrivs så, att minsta hinder för trafiken uppkommer.

Vid grävningsarbetet genom landsvägsbro vid punkt 6+50 skall tillses, att skador ej uppstå på brobygget. Om genom grävningen skada skulle uppstå på gångspänger över ån, skola desamma återställas i lika gott skick som före arbetets påbörjande.

Framtida underhåll.

De upptagna avloppen skola genom rensningar så ofta som erfordras dock minst vart femte år bibehållas vid föreslagna dimensioner. Tillfälliga ras eller andra svårare hinder för vattnets avlopp böra dock omedelbart avlägsnas. Vid rensning skall tillses att buskar och träd ej växer närmare avloppets kanter än 1 meter.

Kostnaden för rensning skall fördelas ^{de} efter i kostnadsfördelningslängden införda andelstalen.

För rensningsjordsuppläggning må intressent icke äga rätt att fordra ersättning.

Markägare är skyldig tillse att honom tillhöriga betande djur ej åstadkomma skador på avloppet. Kostnad för rensningsåtgärd, som föranletts av enskild persons åverkan eller försummelse, må uttagas av denne. Markägare äger ej rätt uppdämma vattnet eller vidtaga annan åtgärd, som hindrar vattnets fria avlopp.

Organisation.

För handhavande av med företaget förenade angelägenheter skola

intressenterna utse en styrelse, som det åvilar att ombesörja arbetets utförande och kontrollera detsamma - i den mån så finnes nödigt med biträde av sakkunnig person- att i mån av arbetets fortgång verkställa utdebiteringar, på sätt, som närmare angives i 3 kap. 20 § vattenlagen, att över handhavda medel föra räkenskaper, vilka skola vara tillgängliga för intressenterna i och för granskning, att för sistnämnda ändamål och då så eljest kan finnas nödigt, kalla intressenterna till sammanträde på sätt i 7 kap. 64 § vattenlagen föreskrives och därvid föra protokoll samt att i övrigt vidtaga åtgärder, som för företagets ändamålsenliga utförande och underhåll kunna finnas nödiga.

De vid denna förrättning upprättade handlingarna och ritningarna skola förvaras hos ordföranden i den av intressenterna utsedda styrelsen.

Arbetstid.

Arbetet med företagets utförande må påbörjas, då förrättningen vunnit laga kraft och skall vara fullbordat senast den 1 september 1957. Beträffande förlängning av arbetstiden hänvisas till 7 kap. 59 § vattenlagen.

Arbetets godkännande.

Besiktning för utrönande av om föreslagna arbeten äro så utförda, att företaget skall anses fullbordat, skall verkställas av i distriktet tjänstgörande

lantbruksingenjör eller om stats-understöd anvisas till företaget av person, som Kungl. Lantbruksstyrelsen förordnar härtill.

Företagets namn.

Företaget skall benämnas "Nolåns sänkningsföretag av år 1950"

Underställning.

Då företaget berör allmän flottled skall synemännens utlåtande underställas prövning av vattendomstol, i detta fall Västerbygdens Vattendomstol, Vänersborg.

Besvärshänvisning.

Talan mot utlåtande må föras vid Västerbygdens vattendomstol, Vänersborg, dit besvären skola vara ingivna inom 60 dagar från nedanstående dag med iakttagande av bestämmelser i 11 kap. 85 § vattenlagen, att besvären skola ingivas i tre exemplar samt fullständigt upptaga klagandens alla påståenden och skälen därtill och vidfogas de handlingar klaganden vill åberopa till stöd för sitt ändringsyrkande.

Björkered den 28 december 1950

David Larsson

Lantbruksingenjör

Per Erik Olsson

Ernst Eickman

Skiftesgodemän

VÄRDERINGSLÄNGD

Fastighet och ägare Ägobeskrivning	Ägo- figur- nr	Förbättrad mark		Värde pr ha		Båtnad	
		åker, tomt	annan	före	efter	pr ha	pr ägofigur
		hektar	hektar	kronor	kronor	kronor	kronor
<u>Töllsjö socken.</u>							
<u>Björkered</u>							
<u>R. Svensson</u>							
Odl. mark	1		0,11	100	900	800	88:-
Summa			0,11	100	900	800	88:-
<u>Tappebo</u>							
<u>Oskar Johansson</u>							
odl. mark	2		0,19	100	900	800	152:-
"	3		0,35	100	"	"	280:-
Summa			0,54				432:-
<u>Björkered</u>							
<u>Ivar Andersson</u>							
odl. mark	4		0,24	100	900	800	192:-
"	5		0,25	200	"	700	175:-
"	6		0,19	"	"	"	133:-
åker mark	7	0,32		500	1500	1000	320:-
Summa		0,32	0,68				820:-
<u>Tappebo</u>							
<u>Axelin Johansson</u>							
odl. mark	8		0,15	200	1000	800	120:-
"	9		0,30	"	"	"	240:-
Summa			0,45				360:-
<u>Tappebo 1²</u>							
<u>Axelin Johansson</u>							
odl. mark	10		0,04	200	1000	800	32:-
"	11		0,30	150	"	850	255:-
Summa			0,34				287:-
<u>Tappebo 1³</u>							
<u>Oskar Andersson</u>							
åker	12	0,46		400	1.400	1000	460:-
<u>Tappebo 1⁴</u>							
<u>Fridolf Johansson</u>							
åker	13	0,25		500	1400	900	225:-
<u>Gränne 1²</u>							
<u>Viktor A Johansson</u>							
åker	14	0,20		500	1400	900	180:-
"	15	0,08		700	1500	800	64:-
"	16	0,53		800	"	700	371:-
Summa		0,81					615:-

[illegible]

Fastighet och ägare Ägobeskrivning	Ägo- figur- nr	Förbättrad mark		Värde pr ha		Båtnad	
		åker, tomt	annan	före	efter	pr ha	pr ägofigur
		hektar	hektar	kronor	kronor	kronor	kronor
<u>Torstad 1¹³</u>							
<u>J.E.Johansson</u>							
mosse	36		0,82	500	700	200	164:--
åker	37	0,46		800	1600	800	368:--
"	38	0,33		600	1700	1100	363:--
"	39	0,38		400	"	1300	494:--
mosse	40		1,60	500	600	100	160:--
åker	41	0,24		400	1600	1200	288:--
Summa		1,41					1.837:--
<u>Torstad 1²</u>							
<u>Herman o Rune Börjesson</u>							
åker	42	0,58		600	1800	1200	696:--
"	43	0,18		400	1600	"	216:--
"	44	0,85		600	1800	"	1.020:--
"	45	0,20		"	1700	1100	220:--
Betesmark (stenig)	46		0,24	700	1000	300	72:--
åker	47	0,62		"	1600	900	558:--
"	48a	0,40		600	1800	1200	480:--
"	48b	0,40		"	"	"	480:--
"	49	0,35		1100	1600	500	175:--
mosse	50		0,88	1400	1500	100	88:--
åker	51a	0,66		1000	1800	800	528:--
"	51b	0,04		"	"	"	32:--
Summa		4,28					4.565:--
<u>Torstad 1⁹</u>							
<u>Johan Augustsson</u>							
åker	52	0,67		500	1800	1300	871:--
"	53	0,14		"	1600	1100	154:--
"	54	0,47		"	1800	1300	611:--
mosse	55		0,86	700	800	100	86:--
åker	56	0,10		800	1600	800	80:--
"	57	0,08		900	"	700	56:--
mossa	58		0,56	700	800	100	56:--
åker	59	0,29		900	1600	700	203:--
"	60	0,70		700	"	900	63:--
"	61	0,36		900	1800	900	324:--
Summa		2,18					2.504:--

Fastighet och ägare Ägobeskrivning	Ägo- figur- nr	Förbättrad mark		Värde pr ha		Båtnad	
		åker, tomt	annan	före	efter	pr ha	pr ägofigur
		hektar	hektar	kronor	kronor	kronor	kronor
<u>Torstad 1¹¹</u> <u>Joh. Albin Persson</u> (arr. Axelin Persson)							
åker	62	1,00		500	1600	1100	1.100:-
mosse	63		0,96	700	800	100	" 96:-
åker	64	0,17		600	1700	1100	187:-
Summa		1.17	0,96				1.383:-
<u>Torstad 1¹²</u> <u>Joh. albin Persson</u> (arr. Axelin Persson)							
mosse	65		0,20	700	800	100	20:-
åker	66	0,06		800	1600	800	48:-
"	67	0,98		600	1800	1200	1.176:-
Summa		1,04	0,20				1.244:-
<u>Torstad 1³</u> <u>Albert Mårtenssens sterbhus</u>							
åker	68	0,33		600	1800	1200	396:-
"	69	0,42		"	"	"	504:-
mosse	70		0,28	700	1200	500	140:-
åker	71	0,65		900	1800	900	585:-
Summa		1,40	0,28				1.625:-
<u>Torstad 1⁸</u> <u>Johan Augustsson</u>							
åker	72	0,80		700	1800	1100	880:-
"	73	0,12		"	1600	900	108:-
"	74	1,18		900	1800	900	1.062:-
Summa		2,10					2.050:-
<u>Torstad 1⁷</u> <u>Axelin Persson.</u>							
åker	75	0,36		1500	1800	300	108:-
"	76	0,06		1700	"	100	6:-
Summa		0,42					114:-

Björkered den 28 december 1950

David Larsson
Lantbruksingenjör

Reinh. Olsson

Ernst Eickman

Skiftesgodemän

VÄRDERINGSLÄNGD

Fastighet och ägare Ägobeskrivning	Ägo- figur- nr	Förbättrad mark		Värde pr ha		Båtnad	
		åker, tomt	annan	före	efter	pr ha	pr ägofigur
		hektar	hektar	kronor	kronor	kronor	kronor
<u>Sammandrag.</u>							
<u>Töllsjö</u>							
<u>Björkered</u>							
R.Svensson	1		0,11				88:-
<u>Tappebo</u>							
Oscar Johansson	2-3		0,54				432:-
<u>Björkered 1²</u>							
Ivar Andersson	4-7	0,32	0,68				820:-
<u>Tappebo</u>							
Axelin Johansson	8-9		0,45				360:-
<u>Tappebo 1²</u>							
Axelin Johansson	10-11		0,34				287:-
<u>Tappebo 1³</u>							
Oskar Andersson	12	0,46					460:-
<u>Tappebo 1⁴</u>							
Fridolf Johansson	13	0,25					225:-
<u>Gränne 1²</u>							
Viktor A. Johansson	14-16	0,81					615:-
<u>Gränne 1⁴</u>							
Filip o Arne Andersson	17	0,41					328:-
<u>Björkered 1³</u>							
F.E. Johansson	18-20	0,87					737:-
<u>Björkered 1⁴</u>							
Hjalmar Axelsson	21-24	1,49	0,40				1.679:-
<u>Björkered 1⁵</u>							
Royse l. Svensson	25-30	2,76	0,73				3.109:-
<u>Gränne 1³</u>							
Oskar Linus Larsson	31-35	1,61	0,77				1.603:-
<u>Torstad 1¹³</u>							
J.E. Johansson	36-41	1,41	2,42				1.837:-
<u>Torstad 1²</u>							
Herman o Rune Börjesson	42-51b	4,28	1,12				4.565:-
<u>Torstad 1⁹</u>							
Joh. Augustsson	52-61	2,18	1,42				2.504:-
<u>Torstad 1¹¹</u>							
Joh. Albin Persson	62-64	1,17	0,96				1,383:-
<u>Torstad 1¹²</u>							
Joh. Albin Persson	65-67	1,04	0,20				1.244:-
Överföres		19,06	10,14				22.276:-

Skiftesgodemän

KOSTNADSFÖRSLAG

Läge	Längd m.	Arbete, material e. d.	Antal	å-pris kr.	Kostnad	Summa
					kronor	kronor
		Alt.I.				
A-6	820	Grus, sten och block	880	5:-	4400:-	
		Sand och grus	480	4:-	1920:-	
-78 ank 5+16		Broersättningar	2	300:-	600:-	
		Tillägges för oförutsedda fall, arbetets tillsyn m.m.			780:-	7700:-
6-10	400	Grus, sten och block	460	5:-	2300:-	
		Sand och grus	800	4:-	3200:-	
		Torv och slamjord	20	1.50	30:-	
		Tillägges för strandskoning nedom landsvägsbro, oförut- sedda fall m.m.			870:-	6400:-
10-15	500	Sand och grus	1140	4:-	4560:-	
		Torv och slamjord	250	1.50	375:-	
		Tillägges			465:-	5400:-
15-20	500	Sand och grus	640	4:-	2560:-	
		Torv och slamjord	400	1.50	600:-	
		Tillägges			290:-	3450:-
20-25	500	Sand och grus	40	4:-	160:-	
		Torv och slamjord	780	1.50	1170:-	
		Tillägges			120:-	1450:-
25-29+50	450	Sand och grus	120	4:-	480:-	
		Torv och slamjord	40	1.50	60:-	
		Tillägges			60:-	600:-
		Summa				25.000:-

Björkered den 28 december 1950

David Larsson

Lantbruksingenjör.

Läge	Längd m.	Arbete, material e. d.	Antal	å-pris kr.	Kostnad	Summa
					kronor	kronor
		Alt.II.				
		Skall ej utföras				
		Bottenläge vid 0= +5.50				
		Bottenbredd = 4,0m.				
		Sidolutning 1:1,5				
		I = 1,0:1000				
A-6	820	Grus,sten och block	1260	5:-	6300:-	
		Sand och grus	720	4:-	2880:-	
		Broersättningar	2	300:-	600:-	
		Tillägges för oförutsedda fall, arbets tillsyn m.m.			1120:-	10900:-
6-10	400	Grus,sten och block	630	5:-	3150:-	
		Sand och grus	840	4:-	3360:-	
		Torv och slamjord	30	1.50	45:-	
		Tillägges för strandskoning nedom landsvägsbro,Oförutsedda fall,arbets tillsyn m.m.			945:-	7500:-
10-29+50	1950	Enl. alt I.				10900:-
		Summa				29300:-
		Alt.III.				
		Skall ej utföras.				
		Bottenläge vid 0=+6.00				
		Bottenbredd 5.0m				
		Sidolutning 1:1,5				
		I = 0,5:1000				
A-6	820	Grus,sten och block	570	5:-	2850:-	
		Sand och grus	400	4:-	1600:-	
		Broersättningar	2	300:-	600:-	
		Tillägges för oföruts.fall m.m.			550:-	5600:-
6-10	400	Grus,sten och block	540	5:-	2700:-	
		Sand och grus	1070	4:-	4280:-	
		Torv och slamjord	50	1.50	75:-	
		Tillägges för strandskoning oförutsedda fall m.m.			545:-	7600:-
10-29+50	1950	Enl. alt. I				10900:-
		Summa				24.100:-

KOSTNADSFÖRDELNINGSLÄNGD

Fastighet och ägare		Värde före företaget	Värde efter	Båtnad	Andel i beräknad kostnad	Andel i % av verkl. kostn.
1.		2.	3.	4.	5.	6.
<u>Töllsjö socken.</u>						
<u>Björkered</u>						
<u>R. Svensson</u>	S	11:-	99:-	88:-	85.00	0,34
<u>Tappebo</u>						
<u>Oscar Johansson</u>	S	54:-	486:-	432:-	415.00	1,66
<u>Björkered l²</u>						
<u>Ivar Andersson</u>	S	272:-	1092:-	820:-	787.50	3.15
<u>Tappebo</u>						
<u>Axelin Johansson</u>	S	90:-	450 :-	360:-	345.00	1,38
<u>Tappebo l²</u>						
<u>Axelin Johansson</u>	S	53:-	340:-	287:-	275.00	1,10
<u>Tappebo l³</u>						
<u>Oscar Andersson</u>	S	184:-	644:-	460:-	440.00	1,76
<u>Tappebo l⁴</u>						
<u>Fridolf Johansson</u>	S	125:-	350:-	225:-	215.00	0,86
<u>Gränne l²</u>						
<u>Viktor O Johansson</u>	S	580:-	1195:-	615:-	590.00	2,36
<u>Gränne l⁴</u>						
<u>Filip o Arner Andersson</u>	S	287:-	615:-	328:-	315.00	1,26
<u>Björkered l³</u>						
<u>Fritz E Johansson</u>	S	717:-	1454 :-	737:-	707.50	2.83
<u>Björkered av l⁴</u>						
<u>Hj. Axelsson</u>	S	1203 :-	2882:-	1.679:-	1610.00	6.44
<u>Björkered l⁵</u>						
<u>R. Svensson</u>	S	1980:-	5089:-	3.109:-	2982.50	11,93
<u>Gränne l³</u>						
<u>Oscar Linus Larsson</u>		1742:-	3345:-	1.603:-	1537.50	6.15
		7298:-	18041:-	10.743:-	10.275.00	41,22

1.	2.	3.	4.	5.	6.
<u>Torstad 1¹³</u>	7298 :-	18041 :-	10.743 :-	10.275.00	4122
<u>Johan E. Johansson</u> S	2024 :-	3861 :-	1.837 :-	1760.00	7,04
<u>Torstad 1²</u>					
<u>Herman o Rune Börjesson</u> S	3569 :-	8134 :-	4.565 :-	4377.50	17.51
<u>Torstad 1⁹</u>					
<u>Joh. Augustsson</u> S	2420 :-	4924 :-	2.504 :-	2402.50	9.61
<u>Torstad 1⁴</u>					
<u>Joh. Albin Persson</u> S	1274 :-	2657 :-	1.383 :-	1327.50	5.31
<u>Torstad 1¹²</u>					
<u>Joh. Albin Persson</u> S	776 :-	2020 :-	1.244 :-	1192.50	4.77
<u>Torstad 1³</u>					
<u>Albert Mårtenssons sterbh</u> S	1231 :-	2856 :-	1.625 :-	1557.50	6.2 3
<u>Torstad 1⁸</u>					
<u>Joh. Augustsson</u>	1706 :-	3756 :-	2.050 :-	1967.50	7,87
<u>Torstad 1⁷</u>					
<u>Axelin Persson</u> S	642 :-	756 :-	114 :-	110.00	0,44
	20940 :-	47005 :-	26.065 :-	25000,00	100.00

Björkered den 28 december 1950

David Larsson

lantbruksingenjör

Reinhold Olsson

Ernst Eickner

Skiftesgodemän

A.M. 10/1949.

Protokoll inför Västerbygdens
vattendomstol i mål angående ansö-
kan av vägförvaltningen i Älvsborgs
län om tillstånd att uppföra bro
över Hällaredsån vid Tappebo i Töll-
sjö socken, nämnda län, fört den
7 mars 1949.

Ledamöter i domstolen: Vattenrättsdomaren Nils Lindberg,
vattenrättsingenjör Harald Larsson och Ivar Nyman samt
vattenrättsnämndemännen Arvid Andersson i Högen och
Helge Söderberg i Alingsås.

Vid protokollet: T.f. vattenrättssekreteraren Erik T:son Ugglå.

Då vattendomstolen i enlighet med därom utfärdad kungörelse
(akten sid. 5) sammanträder i Björkereds skola, inställer sig
vägförvaltningen genom vägingenjören Allan Olani (fullmakt akten
sid. B 1), åtföljd av ingenjören Ingvar Eriksson, båda i Väners-
borg.

Fridolf Johansson, ägare till Tappebo 1⁴, är personligen till-
städes.

Aktförvararen.

I egenskap av delägare i den till Björkereds by hörande allmänningen äro Ivar Andersson, Hjalmar Axelsson och Roysel Svensson, alla i Björkered, närvarande.

Olani: fullföljer ansökningen och anhåller att byggnadstiden bestämmes till åtta år.

Svensson anför: Brobygget berör ett torrlägningsföretag, vari alla de närvarande sakägarna äro delägare. Företaget har utförts i slutet av 1930-talet efter en av lantbruksingenjören Hjalmar Grönwall verkställd förrättning. Det är meningen att fördjupa avloppet från detta företag ytterligare och förrättningen härom pågår för närvarande. Det är angeläget, att bron uppföres på sådant sätt, att den icke hindrar blivande fördjupning.

Härefter håller vattendomstolen syngång, varvid vattenrättsingenjören Larsson företaget avvägningar och mätningar, som sammanfattas i en särskild promemoria (akten sid. 11.)

Olani: påpekar vid syngången: Den nya bron kommer allt helt läggas på vänstra sidan av den nuvarande åfåran för att giva plats åt vägkurvan vid högra sidan. Det blir därför i samband med brobygget nödvändigt med den mindre bäckomgrävning, vilken framgår av marklinjerna å den ingivna ritningen. - Vägförvaltningen medgiver, att bron uppföres på sådant sätt att man för ett framtida torrlägningsföretag skall kunna sänka åns botten under bron till + 17,00 m med en bottenbredd av 4,00 m.

De tillstädeskomna sakägarna förklara, att de icke hava något ytterligare att erinra i målet, samt att de icke påkalla ersättning för sin inställelse, Johansson icke heller för sitt besvär såsom aktförvarare.

Sammanträdet avslutas med tillkännagivande, att dom i målet kommer att meddelas genom dess tillhandahållande å vattendomstolens kansli den 8 april 1949.

Vattenrättsdomaren och vattenrättsingenjören Nyman besöka senare på dagen lantbruksingenjörskontoret i Borås, varvid inhämtas, att det förenämnda torrlägningsföretaget varit föremål för en syneförrättning av lantbruksingenjören Grönwall åren 1933-1934, att företaget avsåg nygrävning av Nolån för torrläggning av mark till Torstad, Gränne och Björkered i Töllejö socken, samt att åns botten vid broplatsen enligt förrättningshandlingarna skulle vara belägen på höjden + 7,02m i ett höjdsystem, vari vägföretagets fixpunkt innehar höjden + 8,70 m.-Lantbruksingenjören David Larsson företer i koncept ett förslag till den ifrågasatta fördjupningen av avloppet. Enligt detta förslag avses preliminärt, att åns botten vid broplatsen lägges på höjden + 6,00 eller + 6,20 m.

David Larsson framhåller i samband härmed, att vissa marker, som äro avsedda att torrläggas, måste beräknas undergå sättnig, varför ytterligare fördjupning kan bliva erforderligt framdeles, samt förmenar, att den av vägförvaltningen medgivna sänkningen av botten från en bredd av 4,00 m till höjden + 17,00 m-motsvarande + 5,70 m i torrlägningsföretagets höjdsystem-vore tillräcklig härför.

Vid senare samma dag hållen enskild överläggning beslutas dom (akten sid. 12-15).

På tjänstens vägnar:

Erik T:son Ugglå.

Rätt avskrivet intygar.

P.M.

från Västerbygdens vattendomsstols syn den 7 mars 1949 i mål rörande ansökan om tillstånd att uppföra bro över Hällaredsån vid Tappbo i Töllsjö socken, Älvsborgs län (A.M. 10/1949)

Fix: märke i form av kryss inom triangel, inhugget i berg och beläget 17 m väster om gamla bron och 1 m söder om vägen.

Höjd: 20,00 m

Fixen utgjorde samtidigt fix för ett torrlägningsföretag, avseende nygrävning av Nolån för torrläggning av mark till Torstad, Gränne och Björkered i Töllsjö socken, och hade i företagets höjdsystem höjden 8,70m.

Gamla bron.

Brobanan	20,10 m
Överbyggnadens underkant	19,63 "
Fri öppning i bron 6,70 m	
Dw uppströms bron	18,61 "
Bottenhöjd där vid höger sida	18,28 "
i mitten	18,24 "
vid vänster sida	18,24 "
Bottenhöjd på brons uppströmssida	18,25 "
Dw i broläget	18,58 "
HHW uppströms gamla bron	19,95 "
Fallet genom bron hade vid tillfället uppskattats till cirka 0,1 m.	

H.Larsson

Rätt avskrivet intygar.

A.M. 10/1949.Dom A 23/1949.

Västerbygdens vattendomstola

D O M

i mål angående ansökan av vägförvaltningen i Älvsborgs län om tillstånd att uppföra bro över Hällaredsån vid Tappbo i Töllsjö socken, nämnda län; meddelad å vattendomstolens kansli i Vänersborg den 8 april 1949.

Vägförvaltningen har anhållit om tillstånd att enligt framlagt förslag för allmänna vägen nr 760 Sandared - Bertilshult - Holmared vid Tappbo uppföra ny bro över Hällaredsån med landfästen på marken under fätsigheten Tappbo 1⁴ och en allmänning till Björkereds by ungefär samma plats som nu befintlig bro och efter en mindre omgrävning av åfåran.

Fiskerintendenten Nils Törnqvist, som av Kungl. fiskeristyrelsen förordnats att avgiva yttrande, som i kap 11. 36 § vattenlagen sägs, har meddelat, att fiskeinäring ej komme att lida men av företaget och att åtgärder till skydd för fisket ej erfordrades.

Efter yrkande av ägare till mark uppströms broläget har vägförvaltningen medgivit, att bron uppföres på sådant sätt, att hinder ej möter för eventuellt framtida torrlägningsföretag att sänka åns botten under bron till + 17,00 m i nedan fastställt höjdsystem på en bredd av 4,00m.

Vattendomstolen finner i övrigt icke något att anmärka mot broförslaget.

Domslut.

Vattendomstolen medgiver vägförvaltningen att för ifrågasvarande allmänna väg över Hällaredsån efter mindre omgrävning av åfåran uppföra en ny bro på ungefär den nuvarande brons plats och i huvudsaklig överensstämmelse med ritning den 23 november 1948 (akten sid.4), dock med iakttagande att bron uppföres på sådant sätt att den icke hindrar en sänkning av åns botten under bron till höjden + 17,00 m med en bottenbredd av 4,00 m och en släntlutning av 1:1,5.

Bron skall såsom föreslagits hava en öppning med 7,5 m fri bredd, mätt vinkelrätt mellan landfästenas framsidor, samt hava överbyggnadens underkant förlagd lägst å höjden + 20,00 m - voterna oräknade.

Ovannämnda höjdsiffror hänföra sig till jämförelseplan, beläget 20,00 m under ett triangelformat märke i jordfast sten på åns högra strand 17 m från den nuvarande brons högra landfäste och 1 m nedströms vägen. Märket fastställ~~es~~ såsom fixpunkt för broföretaget. (I Nolans torrlägningsföretag har fixpunkten antagits hava höjdläget + 8,70 m.)

Broarbetet skall, vid äventyr varom förmäles i 2 kap. 22 § tredje stycket vattenlagen, vara fullbordat inom åtta år från det dom i målet vunnit laga kraft.

Talan mot denna dom föres genom vad. Vill part. vädja, skall han sist fredagen den 22 april 1949 före tjänstetidens slut hos vattenrättsdomaren eller vattenrättssekreteraren, postadress Vänersborg, muntligen eller skriftligen anmäla vad. Part, som anmält vad, skall sist fredagen den 6 maj 1949 före tjänstetidens slut fullfölja vadet genom att till vattenrättsdomaren inkomma med sin till Vattenöverdomstolen ställda vadeinläga.

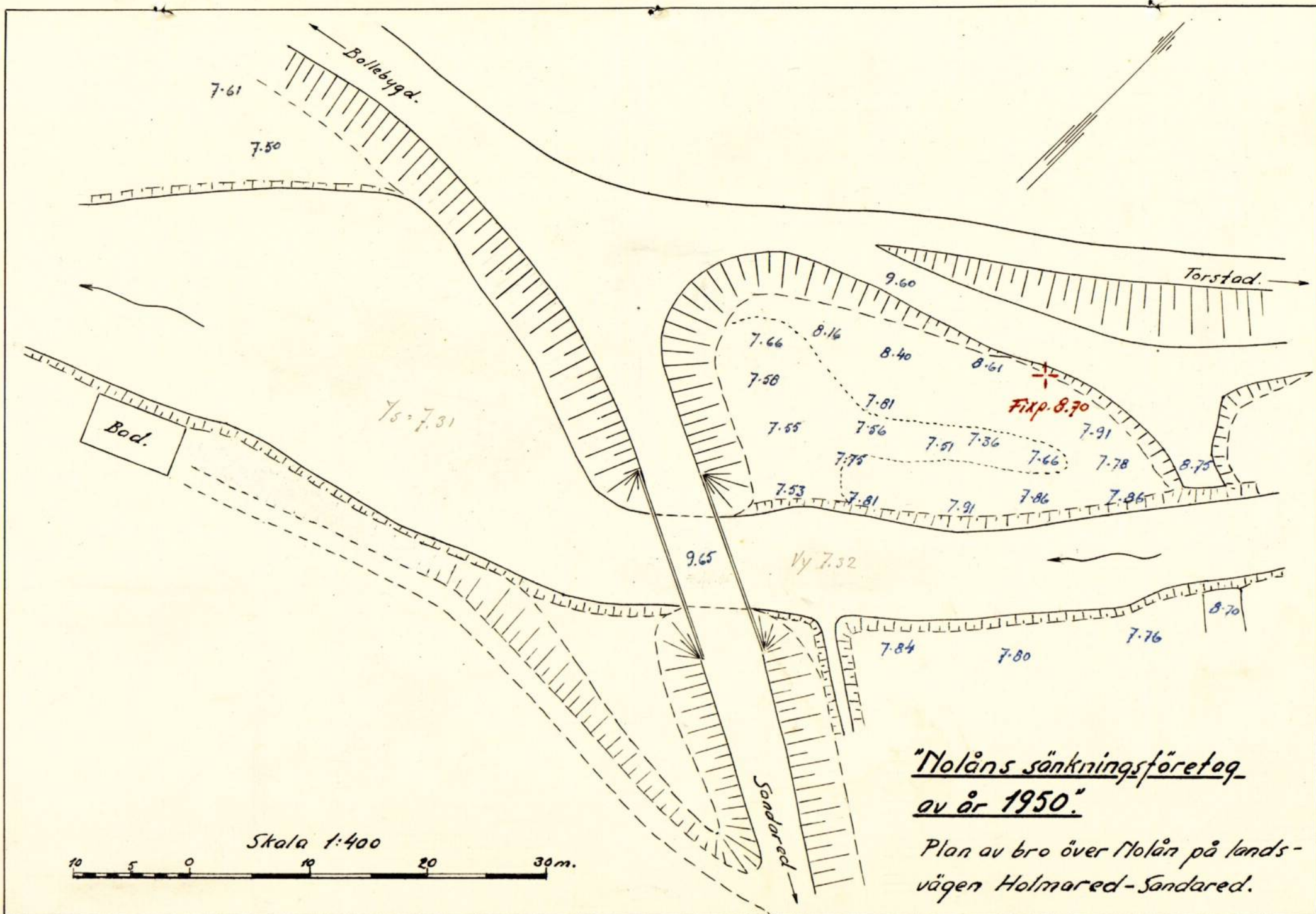
Har en part sålunda vädjat, äge även motpart, ehuru han icke iakttagit vad nyss sagts, föra talan mot domen; dock åligge honom att inom två veckor från den dag, då tiden för fullföljd av vadet utgick, till vattenrättsdomaren inkomma med vadeinlaga. Sådan vadetalan förfaller, om den första vadetalan återkallas eller eljest förfaller.

Inlaga eller annan handling må inlämnas genom bud eller insändas med posten i betalt brev.

På vattendomstolens vägnar:

Nils Lindberg.

Rätt avskrivit intygar

"Nolåns sänkningsföretag
av år 1950."

Plan av bro över Nolån på lands-
vägen Holmared-Sandared.

Utdrag af, protokollet, fördt vid
Bollebygds Häradssynerätts sam-
manträde vid den s.k. Gränne
sågdamm den 5 maj 1906

Till Domareämbetet i Bollebygds härad hade Svante Larsson i Gränne, August Andersson, Anton Benjaminsson, Levin Benjaminsson och Aron Andersson i Björkered, A. Börjesson i Torsta samt J. F. Johansson, Johan Eriksson, August Eriksson och August Bryngelsson i Tappeböl den 27 januari 1906 låtit ingifva en så lydande ansökan:

Till Herr Domhufvanden i Bollebygds M. Fl. Härad.

Undertecknad som uti så kallade Nollan å Holmareds och Björkereds ägor, belägna i Töllesjö socken af Bollebygds härad, uppfört en vattendamm och sågverk, får härmed hos domhufvanden i häradet, vördsamt anhålla att laga syn blifver verkställd å nämnda dammbyggnad i enlighet med grunderna i Kongl. Maj:ts nådiga Förordning om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund af den 30 December 1880, och anhålles att denna förrättning måtte verkställas snarast möjligt.

Grenne och Tappeböl den 22 januari 1906

Svante Larsson A. Börjesson

August Andersson J. F. Johansson

Anton Benjaminsson Johan Eriksson,

Levin Benjaminsson August Eriksson

Aron Andersson August Bryngelsson

Ofvanstående namnteckningar bevitnas af Oskar Andersson, August Mortensson Torsta.

Med anledning häraf hade saken blifvit utsatt till syn på stället denna dag, därom kungörelse blifvit uppläst den 25 mars 1906 i Töllesjö, Bollebygds och Sandhults socknars kyrkor, varande kungörelsen af följande lydelse.

Lösen 2.50

Stpl 6.50

S:ma Nio Kronor

Sökandena Svante Larsson i Gränne m. fl.

Kungörelse.

Enär Svante Larsson, A. Börjesson, August Andersson, J. F. Johansson, Anton Benjaminsson, Johan Eriksson, Levin Benjaminsson, August Eriksson, Aron Andersson och August Bryngelsson i Grenne och Tappebol, jämlikt grunderna för Kongl. Förordningen om jord-egares rätt öfver vattnet å hans grund den 30 december 1880, hos Domareämbetet i Bollebygds härad anhållit om syns företagande å en af dem i Nolån å hemmanen Holmared och Björkered i Töllsjö socken uppförd dammbyggnad, har saken blifvit utsatt att af Bollebygds Häradsrätt företagas vid syn å stället Lördagen den 5 maj 1906 kl 10,30 f.m. och varda de, hvilkas rätt kan vara af företaget beroende härmed kallade att vid synen iakttaga inställelse vid laga äfventyr för uteblifvande. Borås den 17 mars 1906

På Domareämbetets vägnar:

Wilh. Rogstadius.

Därjämte hade Domhafvande hos Konungens Befallningshafvande i länet begärt förordnande för lämplig person att i afseende å företaget bevaka talan till betryggande af det allmännas rätt samt till Rättens biträde kallat Herr Distriktsingenjören i Vestra Väg- och Vattenbyggnads distriktet, Löjtnanten Artur Asplund.

Å utsatt tid sammanträdde Häradssynerätten vid dammen, kallad Gränne sågdamm, därvid i närvaro af undertecknad Rättens ordförande, följande nämndemän inställde sig: Karl P. Bengtsson i Nässlehult, Linus Bylander i Horsvad, Benjamin Magnusson i Spjuthult, Johan Albert Olsson i Eriksgärde, August Andersson i Fagerhult Vestergården, Petter Karlsson i Apelnäs, August Johansson i Kråketorp.

Vidare tillstädeskommo sökandena personligen, hvarjämte kronolänsmannen John Mellén företrädde och uppvisade Landshöfdinge-ämbetets i länet den 22 mars 1906 för honom utfärade förordnande att vid synen och framdeles under sakens handläggning inför Häradsrätten bevaka Kronans rätt samt i öfrigt utföra talan till betryggande af det allmännas rätt.

Såsom sakkunnigt biträde inställa sig förenämnde Asplund, hvilken på hemställan af Domhafvanden före sammanträdet infunnit sig å platsen för att utföra afvägning och annat förbredande undersökning.

Dessutom mötte Fredrik Andersson och August Andersson i Holmared, därvid de förmälde, att de, af vilka den förre egde fem fyratioåttandedels mantal Holmared och den senare elfva fyratioåttandedels mantal samma hemman, vore intresserade af sakens utgång, ity att de jämte öfrige hemmansegare i Holmared egde en å nämnda hemman belägen dammbyggnad, som vore uppförd öfver ifrågakomma vattendrag nedanför nu ifrågavarande dammbyggnad och som användes till drifvande af kvarn- och sågverk.

I öfrigt lät icke någon egare eller brukare af afvan eller nedan belägen jord, vattenverk eller annan egendom sig afhöra.

Härefter upplystes, att nu ifrågavarande dammbyggnads nord-vestra dammfäste vore beläget å nyssnämnde Fredrik Anderssons andel i Holmared och dess sydöstra å sökandena Levin Benjaminssons och Aron Anderssons egande tillhopa sjutton sextiofjördedels mantal Björkered samt att rätten till Fredrik Anderssons andel i strömfallet blifvit af dennes företrädare i eganderätten till hemmansdelen upplåten under ännu ej tilländalupen tid enligt förjande nu företedda kontrakt, med hvad därå fanna tecknadt så lydande:

Köpekontrakt.

" Till Aron Andersson, Eric Larsson, August Bryngelsson i Tappebohl och Nils Eustaf Eliasson, Johannes Larsson och Lars Larsson Gränne försäljer jag undertecknad ett vid så kallad Sörån beläget sågfall på 40 års tid för en oss emellan öfverenskommen köpesumma af fyratio kronor som härmed betalts och qvitteradt jemte villkår som följer.

Att om säljaren eller dess rättsinnehafvare skulle vilja återtaga nämde sågfall skall köpesumman återbetalas samt ränta efter 6 % samt ersätta oss alla våra till sågfallet hafda kåstnader Efter Godemäns värder.

Äfven till såget lemnas så å vid plats att tillräckligt rum blir att upplägga bräder och Blockar samt väg till såget.

Köparne betalar för ofvannämnde såg i årlig skatt 3 kronor. Sålunda öfverenskämmit, och afslutadt som skedde i Gränne den 10 November 1879

Bevittnas af

Aron Andersson Holmared

Johannes Andersson Holmared

Johanna Kajsa Svensdotter

Holmared

Mårten Georg Andriasson Holmared

Bevitnas af Aron Andersson

Mårten Georg Andersson Holmar

§ 21. År 1881 den 13 januari vid lagtina vintertinget, med Bollebygds härad i Fläskjum beviljades inteckning uti Johannes Andersson och hans fästesvinnna Johanna Kajsa Svensdotter 1/8 mtl.kronoskatt Holmared i Töllsjö socken, Aron Andersson, Erik Larsson och August Bryngelsson i Tappebol samt Nils Gustaf Eliasson, Johannes Larsson och Lars Larsson i Gränne till laga säkerhet för beståndet af förestående afhandling rörande fyratio års besittning af ett sågfall jemte förmåner, betygar

På Häradsrättens vägnar:

Eugén Schlyten

Omstående skatt är till fyllo betalt till kontraktets dato 1893.

Holmared den 11/1 94 qvitteras

August Johansson

som upplästes, i sammanhang hvarmed antecknades, att i frågavarande vattendrag jämväl benämndes Sörån, på grund där af att det utgjorde den sydligare af två vatten ådror, hvilka särskilt efter sin förening kallades Nolån.

Vidare upplystes, att af sökandena Svante Larsson numera innehade i kontraktet omnämnde Lars Larsson nyttjanderätt, A. Börjesson innehade Nils Gustaf Eliassons nyttjanderätt, J. F. Johansson innehade Johannes Larssons nyttjanderätt, Johan Eriksson innehade Aron Anderssons nyttjanderätt och August Eriksson innehade Erik Larssons nyttjanderätt, att sökanden August Bryngelsson vore densamma som den i kontraktet omnämnde person med samma namn, samt att sökandena August Andersson, Anton Benjaminsson, Levin Benjaminsson och Aron Andersson uppträdt såsom sökande på den grund, att de egde andel i sågverket, de två sistnämnde jämväl på den grund att dammbyggnadens ena fäste vore beläget å deras mark.

Sökandena förklarade nu sin afsigt vara att erhålla tillstånd att uppdämma vattnet till den höjd, som vore möjligt vid den nuvarande dammbyggnaden.

Fredrik Andersson och August Andersson i Holmared förklarade sig ej hafva något att emot ansökningen erinra, för så vidt sådana bestämmelser blefve meddelade, som förebyggde att vatten af sökandena olagligen vid dammen innehölles.

Sökanden Svante Larsson företedde härefter Kungl. Majts och Rikets Göta Hofrätts dom den 8 december 1905 i ett från Bollebygds Häradsrätt väddadt mål emellan sökandena med undantag af A. Börjesson kärande, och August Andersson, Fredrik Andreasson, Levin Eriksson och August Olausson i Holmared, svarande, af hvilket utslag inhemtades att, sedan svarandena såsom delegare i hemmanet Holmared efter särskilda stämningar å kärandena jämte Aron Gustafsson i Gränne vid Bollebygds Häradsrätt bland annat yrkat att det måtte åläggas kärandena och Aron Gustafsson att borttaga dammbyggnaden ifråga i den del af ån, som hörde till hemmanet Holmared, Häradsrätten genom utslag den 11 juli 1904 i hithörande delar sig utlåtitt: att enär svarandena icke gitta visa, att ifrågavarande dammbyggnad, hvilken ostridigt icke tillkommit i den i lag stadgade ordning, för svarandena medförde annan skada, än att genom uppdämning, som under arbetstiden verkställdes vid dammbyggnaden, vållades olägenhet vid användningen af svarandenas nedanför belägna mjölkvarn, alltså och då nämnda olägenhet syntes vara af beskaffenhet att kunna vid sådan syn, som i 19 § af Kungl. Förordningen om jordägares rätt öfver vattnet å hans grund den 30 december 1880 föreskrifves, genom förbud mot uppdämning under de vid ortens vattenverk vanliga arbetstimmarna undanrödjas, Häradsrätten funne svarandenas talan om dammbyggnadens

uttrifvande icke kunna på annat sätt bifallas, än att kärandena och Aron Gustafsson, vid vite af femtio kronor för dem hvar, förbjödes att, intill dess Synerätten efter vederbörligen framställd begäran om uppdämningsrätt annorlunda beslutat, använda det vid dammbyggnaden uppförda sågverket, samt att Kungl. Hofrätten beträffande berörda yrkande ej funnit skäl göra ändring i Häreadsrättens utslag.

Det upplystes, att talan mot Kungl. Göta Hofrätt ofvan anmärkta dom ej fullföljts.

Härefter antecknades, att under handläggning vid Bollebygds Häreadsrätt den 4 maj 1903 af det här ofvan anmärkta mål företetts protokoll öfver en af Domare med ~~den~~ nämnd den 14 maj 1875 verkställd undersökning angående den uppdämning, som erfordrades för anläggning af kvarn å hemmanet Holmareds ägor vid den så kallade Sörån samt att däraf inhämtats, att Häreadssynerätten efter ansökan och undersökning på stället genom utslag nämnda dag pröfvat lagligt berättiga sökandena att, för drifvande af vattenverk å den vid laga skifte å Holmared år 1858 för kvarn afsatta plats, ej mindre invid kvarnen uppdämma vattnet i Sörån till åtta och en half fots höjd öfver ett vid vestra sidan af ån i en större jordfast sten inhugget korsmärke samt att längre upp i ån på Andreas Johanssons egor hålla damm, öfver hela vattendraget till en ytterligare höjd af tre fot, än öfver att å det ställe, där sågplats vid nämnda skiftblifvit afsatt, öfver den del af vattendraget, som tillhörde sökandena,, uppdämma vattnet till den höjd, som ett i en berghäll å östra sidan af ån invid dammen befintligt inhugget korsmärke utvisade.

Det upplystes, att någon dammbyggnad numera icke funnits å ofvan-nämnda plats å Andreas Johanssons egor, att däremot en dammbyggnad vore uppförd vid sistnämnda ~~sågverk~~ sågplats, hvilken dammbyggnad, kallad Björkereds sågdamm, egdes af delegarna i hemmanen Björkered

och Holmared och användes såsom hålldamm vid drifvandet af först här ofvan nämnda kvarnverk, samt att det vid berörda hålldamm befintliga vattenmärket vore inhugget i en berghäll vid åns nordvestra strand.

Synerättens sakkunnige biträde inlemnade härefter följande utlåtande:

Till Bollebygds häradsrätt.

Kallad att såsom sakkunnigt biträde närvara vid syn denna dag å uti den s.k. Nolån på Holmareds och Björkereds egor inom Töllsjö socken af Älfsborgs län uppförda sågdamm får jag, efter förut verkställda mätningar och afvägningar, till synerätten afgifva följande utlåtande.

Dammen, i orten benämnd Grenne sågdamm, är uppförd af sten och trä och försedd med två grundluckor, höjd och bredd resp. 0,75x1,3 m. och 1,2x0,9 m. samt en timmersluss 0,7x2,0 m. Intagesrännan till vattenhjulet har 0,6x1,4 meters höjd och bredd.

Omedelbart ofvanför dammen blidar ån ett vattenmagasin om ungefär 550 kvadratmeters vattenspelgel, där ofvan rinner ån med slagfors och ofvanför slagforsen framflyter den lugnt genom Björkereds inägor. Vattenytan ofvan slagforsen ligger 0,44 m. högre än vattenmagasinets yta och 0,27 m. högre än dammens krön. Dammen kan därför ej verka uppdämmande på Björkereds inägor, hvilket genom stängning af alla dammluckor, så att vattnet flödade öfver ~~vatten~~ dammkrönet, praktiskt utröntes.

Fallet vid Grenne sågdamm är 2,14 m. högt och nedanför detta framflyter ån dels lugnt dels med slagfors.

På 540 meters afstånd nedom dammen anträffas i ån ett fall på 2,19 m. höjd. Detta fall är öfverbyggt med en damm af sten och trä. Dammen, kallad Björkereds sågdamm (såg har förut funnits

vid dammen) har en grundlucka, hvars bottenstock ligger 1,95 m. under dammkrönet, samt en sluss med timmerränna. Dammkrönet ligger 4,00 m. under den öfra dammens (Grenne sågdamm) krön och 1,86 m. under vattenytan nedom fallet vid sistnämnda damm. Ofvanför nedre-dammen (Björkereds sågdamm) bildar ån ett vattenmagasin om ungefär 3900 kvadratmeters vattenspegel, således cirka 7 gånger större än vattenspegeln vid den öfre dammens magasin. Om man således tänker sig, att det öfre magasinet skall fyllas genom stängning af alla dammluckorna samt afrinningen från det nedre är normal, d.v.s. lika stor med åns vattentillflöde, så sjunker vattenytan i det nedre (större) magasinet med $\frac{1}{7}$ af höjningen i det öfre. Största höjningen i det öfre är 1,2 m, således största sänkningen i det nedre 0,17 m. Som nedre dammens grundlucka möjliggör en sänkning af vattenytan i magasinet med 1,86 m. inverkar en igenslagning af öfre dammens alla luckor på den normala vattentillgången för nedomliggande verk ej förr, än det nedre magasinet tappats så hårdt att endast 0,17 m. vattenhöjd återstår vid grundslussens bottenstock.

För skötseln af Grenne sågdamm bör därför föreskrifvas, antingen att någon till strypning av vattnets fria avlopp genom dammen ej får ske, så snart vattenståndet i nedre magasinet sjunkit till 1,67 m. under det dämningensmärke, som vid en förut hållen syn inhuggits i berg å "östra" sidan af vattendraget vid Björkereds sågdamm, eller där någon ägare eller brukare af nedanför beläget vattenverk för sitt verks drifvande sådant påfordrar, jämväl vid lågt vattenstånd, dagligen under sammanlagt åtminstone tiotimmar af den för ortens vattenverk vanligen gällande arbetstiden mellan kl 6 f.m. och 7 e.m. hålla dammluckan öppen till sådan storlek, att vattnets yta ofvan dammen icke under samma arbetstid stiger. Slutligen bör föreskrifvas att dämningen ej får skötas så att vattnet ofvan dammen icke stiger högre än 0,6 meter under ett vid synen inhugget märke i berg på vänstra sidan dammen.

Björkered den 5 maj 1906

Arthur Asplund

Löjtnant vid Kungl.V.6.V. kåren"

Synerätten tog här^{tr}efter i beaktande ifrågavarande dammbyggnad hvarefter Rätten följde stränderna utmed strömfallet ofvan och nedanför dammbyggnaden så långt sådant syntes nödigt, Och inhöggs i en bergvägg vid dammbyggnaden å nordvestra stranden af ån det i ofvan intagna utlåatande omförmälda vattenmärke.

Sedan här^{tr}efter upplysts, att i det vattendrag, hvarom nu vore fråga, icke funnes vare sig kungsådra, farled, eller något fiske af betydenhet samt att den i dammbyggnaden befintliga timmerslussen hade tillräcklig storlek för att framläppa det virke, som i vattendraget brukade flottas, förklarade kronoombudet, att ombudet ej hade något yrkande att i saken framställa.

Sökandena inlemmade här^{tr}efter följande skrift:

" Till Bollebygds Häradsrätt

Undertecknade som i skrifvelse den 22 sistlidne Januari anhollet att laga syn måtte hållas å vår dammbyggnad i Nolån på Holmareds och Björkereds egor i Töllejö socken Elfsborgs län få till synerätten värdsamt yrka ersättning dels med 15 Kronor och 50 Öre för dag för oss gemensamt från den 15 mars till denna dag, för den förlust vi åsamkats genom förbudet att hålla vår såg i gång, hvarigenom vi blifvit nödsakade å annan såg mot ett pris af 37 Öre per tolfte försåga vårt husbehovsvirke uppgående till i medeltal 25 tolfte bräder par dag samt kostnaden för den längre virkestransporten uppskattas till 25 Öre för tolfte, dels med 5 Kronor för hvar och en af oss för inställelse vid synen, dessutom få vi yrka att gäldandet af kostnaderna för synen så väl som för målets handläggning i öfvrigt måtte åläggas våra motparter i målet derom anholles.

Grenne och Tappebol den 5te Maj 1906

A. Börjesson	Johan Eriksson
August Andriasson	Johan Anton Benjaminsson
August Eriksson	August Bryngelsson
Aron Andersson	Levin Benjaminsson
Svante Larsson	J.F.Johansson

som upplästes, Och uppgåfvo sökandena på fråga, att de riktade de i skriften upptagna ersättningsyrkandena mot närvarande Fredrik Andersson och August Andersson i Holmared.

Sedan bemälde Anderssöner bestridt afseende å de sålunda framställda yrkandena samt begärt del af detta protokoll, meddelade Synerätten efter enskild öfverläggning följande

Utslag.

Beträffande sökandenas yrkande om utbekommande af ersättning för den förlust de lidit, därigenom att de varit förbjudna att använda ifrågakomma sågverk, finner Häradssynerätten sig icke i den ordning, samma yrkande framkommit kunna upptaga detsamma till pröfning.

Hvad härefter vidkommer sjelfva saken, så enär på grund af hvad däri förekommit, är utrönt, att en så inrättad dammbyggnad som den ifrågavarande icke kan, under nedan angifna vilkor för dess användning, för egare eller brukare af ofvan eller nedan belägen jord, vattenverk eller annan egendom medföra något men, pröfvar Häradsrätten jämlikt grunderna för 6, 7, 10 och 11 §§ i Kungl. Förordningen om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund den 30 december 1880 rättvist förklara egarne af ifrågavarande strömfall eller deras rättsinnehafvare berättigade att vid den uppförda dammbyggnaden för framtiden uppdämma vatten högst till dess krön eller intill en höjd af 0,6 meter under det denna dag inhuggna fixmärket under vilkor att dels, där någon egare eller brukare af nedanför beläget vattenverk för sitt verks drifvande sådant påfordrar, jämväl vid lågt vattenstånd, dagligen under sammanlagdt åtminstone tio timmar af den för ortens vattenverk vanligen gällande arbetstiden

mellan klockan sex förmiddagen och sju eftermiddagen, dammlucka hålles öppen till sådan storlek, att vattnets yta ofvan dammbyggnaden icke under samma arbetstid stiger samt att dels flottningen i vattendraget ej hindras. Och ^{vid} bör ~~laga~~ äfventyr för underlåtenhet, dammbyggnadens rörliga delar i öfvrigt skötas på sådant sätt, att såvidt på vederbörande ankommer, den föreskrifna dämmningshöjden icke öfverskrides.

Vidare stadgar Häradsrätten, som icke finner sökandena kunna tillerkännas någon ersättning för sin inställelse idag, att sökandena skola gälda kostnader för Häradssynerättens sammanträde med tjugotvå kronor 72 öre till Rättens ordförande och sextiotre kronor 45 öre till nämnden, hvarjämte sökandena hafva att för inställelsen godtgöra ~~sökandena~~ kronomådet kronolänsmannen Mellén med nio kronor 60 öre och Rättens sakkunnige biträde löjtnaten Asplund med sjuttiosex kronor 42 öre

Talan emot detta utslag fullföljes, efter vad enligt 26 kap. 1§ Rättegångsbalken, till Kungl Majts och Rikets Göta Hofrätt

Sökanden A. Börjesson erlade härefter här ofvan upptagna kostnadsbelopp, uppgående tillhopa till ett hundrasjuttiotvå kronor 19 öre Som ofvan

På Härads-Synerättens vägnar:

Wilh. Rogstadius ./.

*Rättens utskrif vid 4/2-60
beslyssat samfundet
Lundh. i. g.*